

KAKTUS

5. ARGANG - JANUAR-MARTS 1970

Nr. 4

»KAKTUS«

udkommer 4 gange årligt som medlemsblad for **NORDISK KAKTUS SELSKAB**, hvis formål det er at fremme kendskabet til og interessen for kaktus og andre sukkulenter.

Selskabets hovedkontor og redaktion:

NORDISK KAKTUS SELSKAB,

Chr. Winthersvej 17, 5000 Odense.

Telf. (09) 11 01 75 — Postkonto 14 11 76

Selskabets styrelse består af følgende:

Danmark:

Formand: B. Kreutzer Hansen, Chr. Winthersvej 17, 5000 Odense.

Næstformand: F. Bruun, L. V. Jensens Allé 12, 6700 Esbjerg.

Kasserer og bibliotekar: E. Lindgård, Vestergade 10, 4200 Slagelse.

Sekretær: E. Christensen, Solgården 5, 5500 Middelfart.

Sekretær: W. Olsen, Kingosvej 67, 2630 Tåstrup.

Norge:

H. Sommerfeldt, Løxa Gartneri, Sandviken.

Sverige:

F. Bandmann, S-14900 Nynämshamn, Centralgatan 6 A.

Sydslesvig:

H. Keil, Dansk Forsamlingshus, Ny Bjernt,

2381 Neuberend/Schleswig, Westdeutschland.

Bladekspedition og frøfordeling:

E. Christensen, Solgården 5, 5500 Middelfart.

Plantebytte:

Fr. Laursen, Hjælmsølle, Tybjerg pr. 4160 Herlufmagle.

Terms for ads and articles	1. april
Termine für Anzeigen und Artikel	15. juli
Terminer for indlevering af annoncer og artikler	1. oktober
	15. januar

Pris pr. $\frac{1}{4}$ side: 30,00 kr.

Preise per $\frac{1}{4}$ Seite: 16,00 DM

Price per $\frac{1}{4}$ page: 3.50 \$

Specialopsætning beregnes ekstra.

Gengivelse, også i uddrag, fra bladet kun med selskabets tilladelse.

Siden sidst . . . !

Endnu mens disse linier skrives, har frosten sit hårde tag i jorden, men solens styrke er tiltagende. I væksthusestiger dagtemperaturerne, og tornene er så småt begyndt at få farve i de øvre spidser, hvad der fortæller os, at planterne er parat, når foråret for alvor sætter ind. Hos mange kribler det sikkert allerede i fingrene efter at tage fat på vanding og ompotning m. m., men giv tid! Netop det at forcere vækst hos kaktus og andre sukkulenter er en meget stor fejl, der uvilkaarligt giver bagslag.

Med dette nummer afslutter vi 5. årgang, og 1. april begynder nyt regnskabsår. Med henblik derpå, er der denne gang vedlagt indbetalingskort til kontingentet, kr. 25,00. Medlemmer, der ikke allerede har betalt, bedes venligst indbetale beløbet i god tid og inden 1. juni.

Vor medlemsfortegnelse er ikke mere komplet, hvorfor en ny er under udarbejdelse. Vi beder derfor om snarest at få indsendt evt. adresseændringer. Medlemmer, der kunne tænke sig at få besøg af andre kaktusvenner, bedes ligeledes sende redaktionen en bemærkning derom, idet deres navn da i medlemsfortegnelsen bliver forsynet med en antegnning derom. På den måde håber vi at have formidlet yderligere kontakt.

På grund af vintertiden medfølger der denne gang ingen bytte-liste fra vor plantecentral, men husk venligst at sende Deres over-skydende plantemateriale ind, så snart frosten tillader det.

Som omtalt andet sted, er årsmødet i år lagt til lørdag den 25. april, og vi håber at mange vil møde op, så vi kan få et hyggeligt samvær.

Med venlig hilsen på selskabets vegne

B. Kreutzer Hansen.

Har De prøvet at dyrke orchideer ?

Er De interesseret? — Få et gratis prøvenr. af vort medlemsblad „Orchideen“, der kommer 10 gange årligt. Kontingent kr. 60.

Dansk Orchide Klub

Sandbjerg, 2970 Hørsholm, tlf. (01) 89 08 35. Giro 97270

MEDLEMSLISTE

(fortsat)

- nr. 394. elev Jan Sørensen, Niverødvej 25, 2990 Nivå.
- nr. 395. handelsstuderende Ebbe Dreyer Skov, Vigerslev, 5473 Farstrup.
- nr. 396. elev Niels Hansen, Egevej 19, 5653 Nr. Lyndelse.
- nr. 397. arbmd. Kaj Lund Sørensen, Hovengene, Haldager, 9430 Vadum
- nr. 398. specialarb. Ole Andersen, Philip Schousvej 30, st. th., 2000 København F.
- nr. 399. afdelingsbestyrer Evald Christensen, Skovdiget 161, 2880 Bagsværd.
- nr. 400. gartneriejer Harald Mathiassen, Nørre Hostrup, 6230 Rødekro
- nr. 401. fru Ulla Haraldsson, Fack 62, Rosenhill, 530 16 Stora Levene, Sverige
- nr. 402. stud. mag. Hanne Damgård Petersen, Vestre Ringgade 234⁵, 8000 Århus C.
- nr. 403. Sociedad Mexicana DE Cactologia, c/o Dudley B. Gold, Apartado Postal 979, Cuernavaca, Morelos, Mexico.
- nr. 404. hr. N. Krohn Carl, Stavnsbjergvej 18, 2650 Hvidovre.
- nr. 405. sygehj. Karen Haugland, Lemvigvej 49, 7500 Holstebro.
- nr. 406. elev Henrik Harboe, Hørstykke 3, 8220 Brabrand.
- nr. 407. elev Sv. Å. Madsen, Tokkerød, 5462 Morud.
- nr. 408. arbmd. Svend Nielsen, Helligkorsvej 25, 4000 Roskilde.
- nr. 409. vognmand Bent Pihl, Hvidrosevej 7, 2700 Brønshøj.
- nr. 410. elev Gert Stage, Ved Klostret 3¹, København Ø.
- nr. 411. ekspeditrice Bente Kjær, Østergade 10¹, 7160 Tørring.
- nr. 412. EDB-chef Hans Jørgen Pedersen, Magens Kvarter 18 B, 2620 Albertslund.
- nr. 413. maskinfører Bent-Erik Th. Clausen, Sødinge, 5750 Ringe.
- nr. 414. hr. Johnny Nielsen, Vestergrave 5, st., 8900 Randers.
- nr. 415. el-ing. Bjarne Werner Petersen, Kanalens Kvarter 68¹, 2620 Albertslund.
- nr. 416. fru civiling. Lise Heding, Nørrevænget 20-24, 3500 Ll. Værløse.
- nr. 417. professor Larry W. Mitich, N.D.S.U. Agricultural Extension Service, State University Station, Fargo, North Dakota 58102 U. S. A.
- nr. 418. laborant Harriet Stevns, Åstrupvej 52, 6100 Haderslev.
- nr. 419. sekretær Eva Brock, Skolebakken 5, MZZ, 8000 Århus.
- nr. 420. malerm. Niels Carlsen, Vestergade, 7660 Bækmarksbro St.

Adresseændringer:

- nr. 190. Manfred Fiedler til D – 6079 Buchslag, Pirschweg 10, Deutschland.
nr. 28. Gunner Christensen til Solbakkevej 19, 8541 Skødstrup.
nr. 276. Jens Rydder Nielsen til Damsbrovej 53, Norring, 8382 Hinnerup.

Biblioteket

Følgende nye nr. er tilgået biblioteket:

- 80 A: Dietrich Mierswa: Kleingewächshäuser für den Garten.
81 A: Elly Petersen: Taschenbuch für den Kakteenfreund.
82 A: Subik/Kablicka: Spitze Stacheln – bunte Blüten.
83 A: Cullmann/Balzer: Kakteen – unser Hobby.
84 B: C. Backeberg: Wunderwelt Kakteen.
85 A: Kaktus, 5. årg., nr. 4, 1969-70 (5 eks.).

Af ovennævnte nyanskaffelser må navnlig fremhæves 80 A, der giver værdifulde anvisninger på bygning og anskaffelse af mindre drivhuse velegnede for vor hobby. Også ikke sprogkyndige kan få fortrinlig hjælp af de viste skitser.

Julklap

Det har hidtil ikke været muligt at hidføre og klarlægge dette ords oprindelige betydning. Måske har det rod i det sønderjyske. Da julklap dog kan være en idé for alle, der arbejder på lokal basis, fremkommer her en kort omtale:

Når Slesvigs kaktusvenner holder julklap, pakker alle, der deltager, en kaktuspakke og tager den med til julesammenkomsten. Pakkens indhold er som regel 1 kaktus + en sjov ting (f. eks. en lille lommelærkeflaske, cognac eller likør, hvor flaskeetiketten er ændret til at være et »kaktusskadedyrsmiddel«, – eller hvad fantasien ellers kan finde på). Ved mødestedets indgangsdør puttes pakken straks i en sæk, der står parat – uden andres påsyn.

Mens man drikker kaffe, sætter en uden for legen stående person numre på pakkerne. De samme numre sættes på selvlavede lodsedler.

Derefter foregår den egentlige julklap. Alle trækker en lodseddel og får så af den »uvildige« person udleveret den pakke, der bærer samme nummer som lodsedlen.

Chancen for at »vinde« sin egen kaktuspakke er minimal. Sker det alligevel, kan man have en udvej parat, f. eks. ved bytning. Men når det drejer sig om kaktus – enten det nu er en plante, der er taget ud af samlingen eller ekstra købt i anledning af julklap – vil de fleste i grunden ikke have noget imod at »vinde« deres egne planter.

Har man prøvet dette sjove og spændende julespil, kan det nemt gå hen og blive et fast juleprogrampunkt i en lokal kreds — som det er sket hos os i Slesvig.

Vi ønsker god fornøjelse med JULKLAP!

H. Keil, Ny Bjernt.

Program for årsmødet i Odense

25. april 1970

Vort årsmøde afholdes atter i år i Odense på Vestre skole, Roersvej 10—12, lørdag den 25. april. Vi har valgt denne dag, fordi dens beliggenhed mellem to helligdage vil gøre det muligt for evt. interesserede at besøge fynske kaktusvenner eller bese øens seværdigheder.

Som en festlig optakt til dagen håber vi, at det vil være muligt at få et af vore udenlandske medlemmer til at komme herop med et dejligt lysbilledforedrag, men på nuværende tidspunkt har vi ikke fået endeligt svar derpå.

Kl. 10,00: Årsmødet åbnes af formanden. Derefter lysbilledforedr.

Kl. 12,00—13,30: Middagspause.

Kl. 13,30: Generalforsamling.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent.
2. Formanden aflægger beretning.
3. Kassereren aflægger beretning.
4. Bibliotekaren aflægger beretning.
5. Beretning om byttecentralen.
6. Valg af formand.
7. Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer, efter tur afgår E. Christensen, Middelfart, og E. Lindegård, Slagelse.
8. Behandling af indkomne forslag.
9. Eventuelt.

Derefter almindeligt samvær til kl. 18,00, hvor mødet afsluttes.

Det skulle glæde os meget at se en talrig skare af vore medlemmer møde frem på denne dag, så gamle kontakter underbygges og nye sluttes.

Vi ser også meget gerne, at man tager sine plantedubletter med til salg eller bytning. Sidste år var der en livlig omsætning.

Vel mødt!

Styrelsen.

Hollandsturen: 1. maj - 3. maj

Der er nu så stor tilslutning til denne tur, at den er en kendsgerning, men der er rigelig plads til nogle flere deltagere. Interesserede bedes omgående melde sig til turens rejseleder, E. Christensen, Middelfart. Af hensyn til hotelbestilling er tilmeldelsesfristen sat til den 15. marts.

Prisen på turen ab Odense er kr. 260,00 alt iberegnet — dog kun 1 måltid den første dag, hvorfor deltagerne selv tager en madpakke med (det vil også spare tid!).

Programmet for turen ser således ud:

Fredag den 1. maj:

Kl. 6 afgang fra parkeringspladsen ved Odense Banegård med moderne langtursbus.

Kl. ca. 6,45 påstigning ved Middelfart Banegård.

Kl. ca. 7,15 påstigning ved Fredericia Banegård.. Derefter køres direkte til Gouda i Holland, hvor der overnattes. 12 til 14 timers kørsel.

Lørdag den 2. maj:

Besøg på gartneriet Edelman, der kun ligger ca. 10 km fra hotellet.

Såfremt der er tilslutning, køres der om aftenen en tur til Rotterdam (ca. 20 km).

Søndag den 3. maj:

Turen går hjemad igen, men ankomsttidspunktet søndag aften er ikke fastlagt — afhænger bl. a. af deltagernes ønsker undervejs!

Da medlemmer fra Sjælland kan få lidt besvær med at nå frem til afgangstidspunktet kl. 6, bedes interesserede drøfte evt. indkvarteringsspørgsmål i Middelfart med rejselederen, som gerne tager sig af dette problem.

Da turen ikke varer fulde 72 timer, bedes man have dette i erindring ved evt. indkøb af toldpligtige varer.

HUSK PAS og PENGE !!!

Tiltrækning af kaktus ved stiklinger

Formering af kaktus kan ske ved frøudsæd, stiklinger og ved monstrøse former og sådanne arter, der vokser dårligt eller kun kort tid på egne rødder, ved podning.

Det er ikke altid muligt at tiltrække kaktus alene ved frøudsæd, da mange sjældne arter under vore begrænsede forhold og klima meget vanskeligt eller overhovedet ikke sætter frø. Desuden er frø af de specielle arter, som man netop lige er interesseret i, ikke altid i handelen. I de tilfælde, hvor der således ikke er frø til rådighed, må vi derfor tiltrække kaktus på anden vis, nemlig ved en slags kunstig vegetativ formering: stiklinger. Denne formeringsmåde har den fordel, at en stikling hurtigt bliver til en »færdig« plante, da den for det første gror langt hurtigere til end frøplanter, og for det andet kan man på den måde bevare moderplantens egenskaber og karakteristiske træk, f. eks. blomsterfarve, eller andre fortrin, andre fordele, som tiltrækning af frø på stamplanten ikke altid viderefører i afkommet. Ved krydsninger, hybrider, lader de opnåede egenskaber sig kun bevare i næste generation ved stiklingeformering. Ved frøformering af krydsninger vil henholdsvis faderplantens og moderplantens vekslende optræde. Garanteret sortsægte frø får vi kun ved at bestøve artsrene arter indbyrdes. Planter, som er blevet for store for vor samling, eller ældre eksemplarer, som forneden er blevet forkorket eller uskønne, såvel som sygnende planter, lader sig forynge og redde, idet man skærer den øverste del af og behandler den som stikling.

Som stikling betegner man led, aflæggere, sideskud, topskud, stammestykker eller hoveder, som man skærer af eller adskiller fra moderplanten og bringer til roddannelse.

Med stiklingeformeringen begynder vi straks om foråret — tiden for den intensive vækst —, når vejret er blevet således, at de til stiklinger velegnede plantedele kan holdes på 0–20° C, så snitfladernes sår kan lufttørres. Formering i forsommerens måneder har den fordel, at ungplanterne kan nå at danne et godt rødnet til vintertiden, hvad der igen betyder, at man ikke har behov for forhøjet temperatur. Det er bedst at foretage stiklingeafskæringen på en solrig dag, da solen derved muliggør en hurtig tørring af snitfladerne. De til stiklinger udvalgte plantedele skal være fuldmodne, for unge sideskud, som endda befinder sig i udviklingsvækst, danner vanskeligt rødder og har tendens til at rådne.

Simplest er tiltrækning af stiklinger fra mange arter af kuglekaktus, der danner aflæggere. Disse har oftest allerede rødder, skønt de endnu er forbundet med moderplanten og sidder på denne. Disse aflæggere bliver så snart, de er store nok, skilt fra moderplanten, som de kun er løst forbunden med, og behandles som stiklinger.

Mange arter af de i naturen vildtvoksende *Opuntia* danner sideskud, der, så snart de har fået en passende størrelse, bliver afrevet ved vindens hjælp. De falder til jorden i moderplantens nærhed, danner rødder og vokser videre på den nye plads. Disse planter behersker denne formeringsmetode i en sådan grad, at de på den måde former sig hurtigere endnu før, at de er i stand til at frembringe spiredygtigt frø. Hvis vi anvender hele led eller sideskud som stiklinger, skærer vi leddet af på det smallest mulige sted ved skuddets begyndelse. Noget sværere er det, hvis vi anvender topstykket, thi i dette tilfælde at finde et egnet sted til skæring. Snittet bør stadig foretages i årgamle godt udvoksede, men endnu ikke træede skud, da der ved skæring i sådanne dele vil gå længere tid til roddannelse. Skuddet skal skæres af med en skarp kniv og må ikke rives af, da afskåret væv hurtigere heles og lettere danner beskyttelseslaget, kal-lus, end afrevet og kvaset væv. Desuden må vi agte på, at den plante, hvorfra vi tager stiklingen, befinder sig i fuld vækst. Snitfladen må tørre godt, hvorfor vi stiller stiklingen på en tør, solrig plads, indtil snitfladen er lægt. Det er vigtigt, at stiklingerne under tørringen ikke ligger ned, men står oprejst, da der ellers kan dannes rødder fra flankerne. Denne falske roddannelse fra ydersiden fører ofte til årelange vækststandsninger. For at opnå roddannelse fra centralstrengen skal stiklingen tilspidses let forneden, dog ikke helt ind til midterstrengen. For at forebygge forrådnelse er det tilrådeligt at pudre sårfladen med pulveriseret trækul. Tørringens varighed retter sig efter sårfladens størrelse og kan strække sig fra få dage til nogle uger. Godt tørrede stiklinger danner hurtigere rødder, og faren for råddenskab er ringere. Efter denne grundige forbehandling stiller vi stiklingerne opret og ikke for dybt i potter med sand eller sandblandet jord. Er der tale om et større antal, kan de stilles tæt sammen i skåle. Derved undgår man, at skuddene vælter, og man bliver fri for at binde dem til blomsterpinde. Hurtig roddannelse fremmes ved undervarme, og ved at man over stiklingerne sætter et glas eller en plastikpose. Efter stiklingen skal planterne kun have meget lidt vand eller slet intet, indtil de nye rødder er dannet, så de bliver i stand til at optage væde. Indtil dette tidspunkt bør stiklingerne endvidere være anbragt på et skyggefuldt sted. Så snart planterne efter roddannelsen er begyndt at vokse, kan man plante dem i potter med almindeligt kaktusjord.

Werner K.Frania, Polen.

Erfaringer med importplanter

To ting foranlediger mig til at skrive om importplanter. For det første mine gode resultater med roddannelsen og pasningen, for det andet mener jeg i modsætning til den megen omtale i faglitteraturen

om det vanskelige i at holde importplanter *ikke*, at de kun skulle være forbeholdt erfarne samlere.

Forudsætningen må dog være optimale betingelser, hvad ståsted og pleje angår, hvilket jo også gælder for kulturplanter. Det er slet ikke altid nødvendigt med et drivhus. Efter min mening er alle planter, der også som kulturplanter trives godt i et velegnet vindue, ligeledes som importplanter egnet til vinduespleje, især efter at det er konstateret, at importplanternes kvalitet i de senere år er blevet betydelig bedre. Man får nu om stunder importplanter tildels af førsteklases kvalitet og med god rodnydannelse.

En nybegynder skulle dog i første omgang indskrænke anskaffelsen af importplanter og kun købe de eksemplarer, han også som kulturplanter ved, han kan klare.

Nu til egne erfaringer: I min samling står for tiden ca. 200 importplanter af forskellig størrelse, bl. a. følgende arter: Ariocarpus, Melocactus, Eriocactus, Astrophytum, Coryphanta, Mamillaria, Parodia, Novajoa etc. Desuden nogle import-Euphorbia. Alle planter er kommet godt i gang og mange har blomstret. Omend en del af disse planter er direkte import fra Sydamerika, har jeg mistet forholdsvis få, indtil nu 5 eksemplarer; skylden er min, da jeg ganske givet valgte forkert plantesubstrat.

Planterne får følgende behandling: Efter modtagelsen får de en intensiv undersøgelse. Dårlige pletter fjernes, hvilket vil sige, at rekreationstiden bliver længere. De får ligeledes en skadedyrsbehandling, en slags forebyggende foranstaltning. Jeg gør mig umage med at finde den rigtige jordsammensætning, som regel knust tegl, lerholdigt sand og trækul. Mere bløde arter får kun lidt sand, derimod mere trækul, hårde arter får mere knust tegl og mindre trækul. Dette gælder for importplanter uden rødder. Har planterne allerede rødder, får de en del af den rigtige kaktusjord. Heraf vil man kunne se, at enhver plante straks efter modtagelsen får en individuel behandling.

Importplanterne får et varmt ståsted uden direkte sol, let bruning i varmt vejr er især »mexikanerne« glade for. Anskaffelsen af importplanter om vinteren må frarådes. I øvrigt skal planterne have ro til at danne nye rødder, man bør tæmme nysgerrigheden og ikke for ofte tage dem op for at se efter nye rødder. Vokser planten, forbliver den mindst 1 år i denne substratsammensætning endnu, inden den omplantes.

Veldoseret gødningstilførsel kan gives om sommeren. Jeg er rede til i skriftlig form at besvare henvendelser vedr. specielle spørgsmål, for at alle samlere, der har interesse på dette felt, kan få gode resultater.

Oversættelse: H. Keil

H. J. Müller,
D-238 Slesvig,
Melkstdtdiek 9.

Chilensiske kaktus - atter i søgelyset

Slægten *Islaya* Backeberg

I de senere år er det atter blevet moderne at dyrke chilensiske kaktus. En samler, der ikke i det mindste har et par planter af *NEOCHILENIA*, *NEOPORTERIA* eller *COPIAPOA*, tør næppe vise sin samling frem. Det må virke forbavsende, at man derved har haft så lidt øje for en anden kaktus-slægt fra Chile, *ISLAYA* Backeberg, som — selv om det kun er den sydligst forefundne art i denne slægt, der har hjemme i Chile — afrunder billedet af de kaktusarter, der findes i kyst-ørkenområdet fra Chile til Peru i nord. Med efterfølgende redegørelse skal det være hensigten at bringe denne slægt nærmere kaktusvennernes interesse og samtidig gøre botanikeren opmærksom på visse problemer.

K L I M A

ISLAYA-slægten har hjemme i et klima, hvor de må »sulte«. Ørken-området her ligger lige ud til stillehavet, hvor regnen er minimal. Langs kysten løber den kolde Humboldtstrøm, som især i vinterhalvåret forårsager barsk vind og tæt tåge, som først højere oppe i Andesbjergene bliver til nedbør. Sommeren med den ækvator-nære sol udletter alt liv, der ikke har en særlig beskyttelse. Vel siger BUXBAUM (3) om temperaturen: »Temperaturen er i forhold til den geografiske bredde lav; trods ækvators nærhed er årsgennemsnittet under 22° C« — men ser man på notaterne fra meteorologisk station i Moquega, som W. Hoffmann (6) gengiver, bliver billedet anderledes: I året 1947 lå månedsmaksimum'et mellem 33° C (april) og 29,5° C (juni) og månedminimum'et mellem 9° C (januar og 2,5° C (maj/juli). Det betyder en daglig temperatursvingning på ca. 20° C ved en kun ringe temperaturforskel mellem årstiderne.

I dette morderiske klima lever kun de mest kugleformede, med alderen også kortcylindriske planter af denne slægt i sand og grus, — uden spor muld, men i nogle egne findes der gips i denne »grobund«. Mange af disse planter står ikke på — men i denne grobund, således, at kun en vindblæst uldtop er at se, og derfor er det ingenlunde let at finde dem. I denne døde ørken er *ISLAYA* de eneste beboere, kun i visse områder får de selskab af andre kaktus, f. eks. krybende *Haegeocereus*, (*H.repens*). Måske er det grunden til, at denne kaktus-slægt indtil nu har været så lidt kendt; en nøje gennemforskning af dette ørkenområde var faktisk nødvendigt — udført af kendte samlere som RITTER, RAUH og sidst W. HOFFMANN — for overhovedet at finde den. W. HOFFMANN sagde engang som et indtryk fra hans sidste sammelrejse: »Man forstår egentlig ikke, at der overhovedet kan eksistere planteliv i denne trøstesløse ørken«.

S L Æ G T E N

Efter BUXBAUM's system (7) hører *Islaya* til *NOTOCTEAE* sammen med andre chilensiske kaktus. Til beskrivelsen citerer jeg — før jeg kommer med enkelthederne — denne slægts autor, der i sit »Kaktusleksikon« siger: (2)

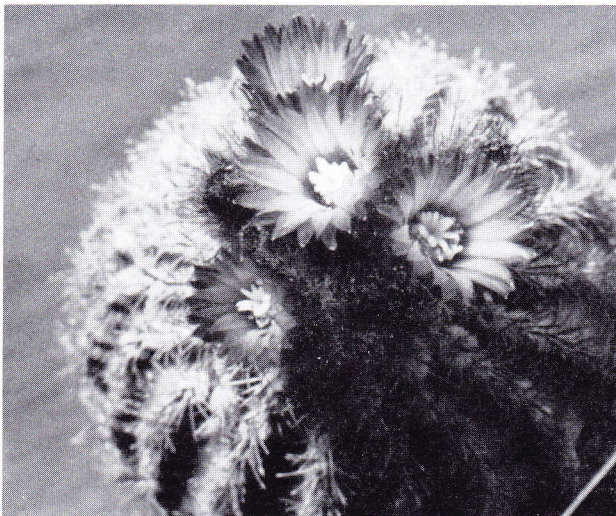
Kugleformede til aflange planter, gror enkeltvis, når de er ubeskadigede, tæt filtret top af varierende størrelse med gule, — kun i et enkelt tilfælde tildels rødlige blomster. Den røde frugt har små hårtotter med en forblivende blomsterrest foroven. Ved modenhed åbner frugten sig basalt, frøene er matsorte. Skulle denne

slægt enang komme ind under en storslægt med *Horridocactus*, *Nichelia*, *Theloccephala*, *Reicheocactus*, *Pyrrhocactus* og *Isaya* — en storslægt *NEOPORTERIA* som foreslået af DONALD og ROWLEY (4) efter R. R. SOKALS »Numerical Taxonomy« (11), hvor en computer har foretaget sammenligningen, må denne ensartede slægt i det mindste blive bestående som underslægt.

De mindste arter bliver næppe større end 10–12 cm, den største art, *Is. grandis* — indtil 50 cm høj og 20 cm tyk, den længste — *Is. krainziana* — med 12 cm i diameter indtil 75 cm lang.

Den runde filttop, gul, hvidlig eller grå, giver det første tegn til en begyndende vækstperiode: en mere lysende, frisk farve, dens omang tager til. Først efter blomstringen gennembøres filttoppen af små nye torne, ja, ved enkelte arter er den helt overgroet af torne til sidst. Ved toppens rand kommer så unge areoler tilsyne, først med uld, senere mere nogen. — Rødderne er helt indstillet på tågeklimaet uden regn: de går ikke i dybden, men danner et vidtforgrenet system tæt under overfladen, ofte i meters omkreds omkring planten.

Areolerne, som sidder på 10 til mere end 20 ribber, bærer mangfoldige rand- og for det meste nogle midtortne, som har en særlig funktion: randtornene står ikke stjerneformet omkring areolen, men til to sider, dækkende over furene mellem ribberne. Midtortnernes nedadbøjede stilling må ikke overses, ofte er den nederste (eller eneste) så skarpt nedadbøjet, at den helt overskygger de nedenunder siddende randtorne og næste areol. Således er ribbens kamlinie helt dækket af torne. Tendensen til delingen af rand- og nedadbøjningen af midtortnene synes at være udpræget i mere eller mindre omfang hos alle arterne, så man næsten kan tale om et familiekendetegn.

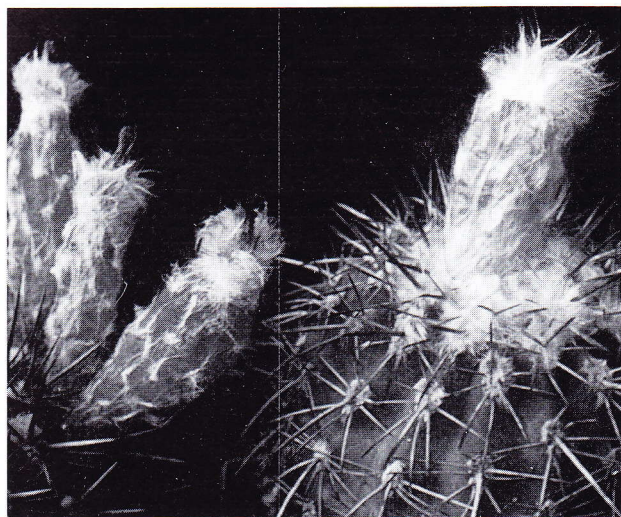

Billede 1:
Isaya divaricatiflora

I filttoppens side — ikke nøjagtig i midten — kommer blomsterne. Først ses en voksende uldtop, som med en lidt afvigende farve måske allerede antyder den kommende blomsts kulør. Af denne uldtop skyder knoppen op. (Engang imellem dannes totter uden knopper, de er gølge og vinden blæser dem ned.

Blomsten (billede 1) er radiær-symmetrisk, blomsterbladene er lancetformet, gul

eller gul-grøn, hos enkelte rosa eller rødlig afsyninger. Støvbladene er talrige, riflen ender i et 5–7–9 udspredd stjerneformet støvvang. Mindst een art lader til at være selvertil.

Billede 1 a:
Islaya-frugt (minor
og paucispina)

Frugten (billede 1 a) er som et lille underværk Rød og rund vokser den med tiltagende modenhed, mens frøene befinder sig i den øverste del, frem til en lille ballon, der er hul forneden. Den stadige stærke pålandsvind river omsider frugten af og bærer den bort. Derved opstår et lille hul nede i ballonen, hvorigennem frøene drysses ud. Man taler om en »vindforblæsningsfrugt«. Frøenes spiredygtighed sætter snart ind efter modningen, mens spireevnen kan bevares i flere år. Frø fra en *Islaya divaricatiflora* – importplante i 1964 spirede endnu tilfredsstillende hos mig i 1966.

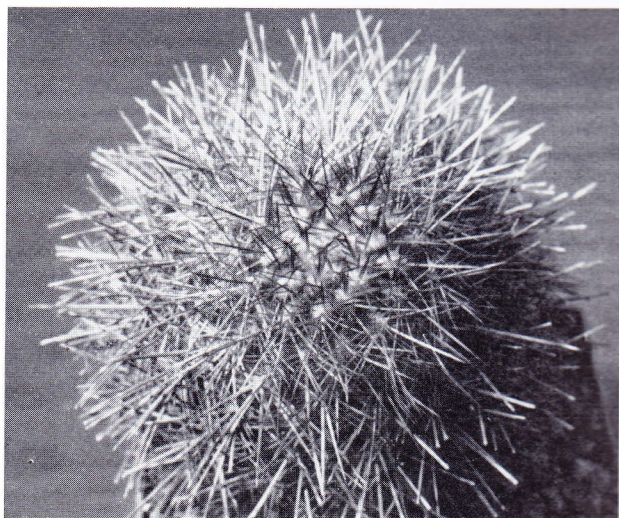
HISTORIE

1861 finder FØRSTER ved en vulkan i Sydperu – »i provinsen Islay« – en kuglekaktus, som han beskriver som *Echinocactus islayensis* (5): enkeltvis groende, 5–7 cm i diameter, »næsten helt dækket af torne«, toppen uldfiltret, 19 til 25 ribber, 8–22 rand- og 4–7 midtortorne, grå til hornfarvet, blomster små, gule. – Men allerede SCHUMANN melder denne art for savnet. Efter Backeberg er originallitteraturen FØRSTER gået tabt under krigen. 1913 beskriver VAUPEL (12) art nr. 2, som WEBERBAUER 1902–1904 havde fundet nær den sydperuanske kyst ved Mollendo som »*Echinocactus mollendensis*«. BRITTON & ROSE regner denne plante for værende identisk med FØRSTER's – et synspunkt, som senere også RAUH tilslutter sig – og anbringer den i kaktusmonografien af 1922 som »*Malacocarpus islayensis*«. Backeberg viser, – vel med rette – at FØRSTERs og VAUPELs beskrivelser ikke er overensstemmende, at *islayensis* og *mollendensis* altså næppe er identiske. 1931 finder Backeberg så oven for Mollendo endnu en art, som han først giver navnet »*Malacocarpus minor*«, en senere, i 1934, vælger han denne plante som typus til en på grund af blomsternes opbygning fra Malaco-

carpus udskilt, nyindrettet slægt ISLAYA. Først i 1950 findes der flere nye arter.

1951 beskriver AKERS *Islaya bicolor*. Ser man på Friedrich RITTERS finde-nummer-liste, støder man gentagne gange på slægten ISLAYA, f. eks. FR 128, 186, 200, 307, 588–591, 683 og 684. Enkelte af dem beskriver han selv, andre findes og beskrives af andre samlere, (som f. eks. hans FR 590 *maritima*, som RAUH har beskrevet som *grandiflorens*), nogle arter venter endnu på beskrivelse.

1954–1956 rejser RAUH rundt i det peruanske kaktusområde, han beskriver 6 nye *Islaya*-arter. 1963–64 tager W. HOFFMANN til *Islaya*-området, han samler foruden kendte arter ved Puerto Chala en ukendt art, som jeg her – uden at komme nogen i forkøbet – giver en kort beskrivelse af: Planten gror enkeltvis, ca. 7 cm i diameter, næsten helt dækket med torne, ca. 20 ribber, talrige rand- og flere eller færre end 5 midtterne, de nyskudte røde, de gamle sortgrå. Sammenligner vi denne plante med den af FØRSTER beskrevne »*Echinocactus islayensis*» i begyndelsen af dette afsnit, så synes ringen at slutte sig, har HOFFMANN måske genfundet ophavsplanten? (Billede 2).

Billede 2:
Islaya sp. n. de
Puerto Chala Hoffm.
- den genfundne
Islayensis?

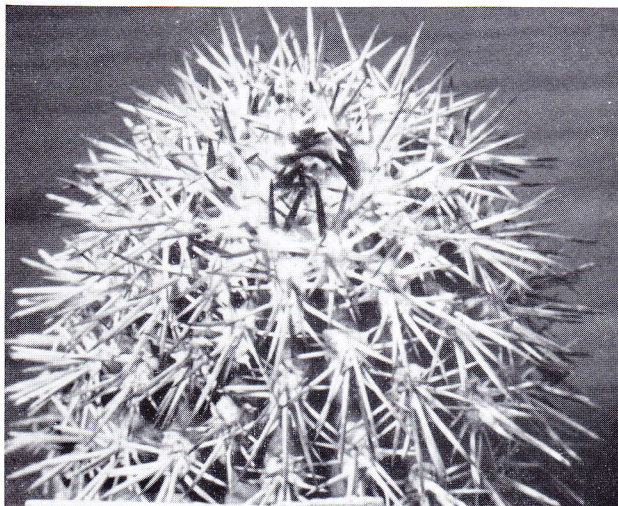
ARTERNE OG VARIETETERNE

En bemærkning om varieteterne, inden jeg vender mig til arterne: Varietetsbetegnelserne som – *tenuispina*, *brevispina*, *curvispina* o.s.v. ender alle på »spina», tornet. Det væsentlige er altså afvigelser på tornene. Fordyber man sig derimod i RITTERS beskrivelse af *ISLAYA divaricatiflora*, så er variationsbredden iøjnefaldende: randterne 3–7 mm, midtterne 4–10 mm lange, ja: blomsterfarven er grøngul til rød! En mindre grundig autor havde måske været fristet til at opstille 2–3 varieteter. RITTER, en af de mest grundige kaktushjemstedskendere, gør det ikke. Han sammenfatter hele variationsbredden i een artsbeskrivelse, et eksempel til efterligning!

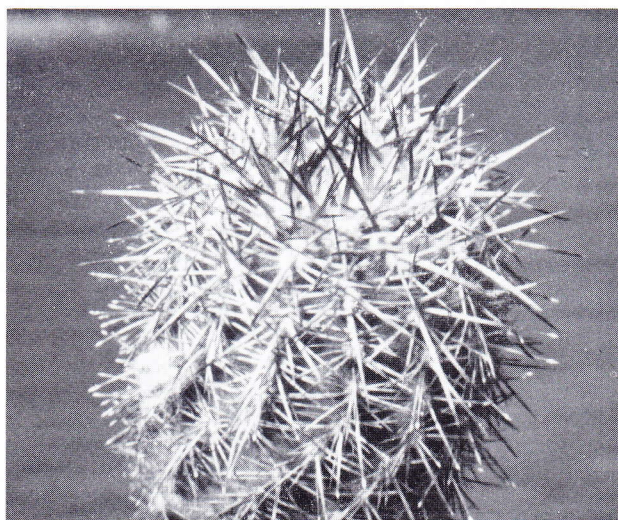
Her trænger følgende spørgsmål sig frem: berettiger en afvigelse i tornene alene – når der er tale om samme frugt og blomst – til opstilling af en ny varietet? Mon ikke det så kun er en form?

Der skal ikke svares ved hjælp af nogle eksemplarer, skønt der f.eks. ved *Islaya paucispina* lejlighedsvis ses overgange til en krumtornet form, (var. *curvispina*), men ved hjælp af en nøje hjemstedsforskning eller ved frøudsæd, hvor man så kan iagttage, om der er variation på efterkommerne af en og samme plante.

De nu følgende arter nævnes i geografisk rækkefølge fra nord til syd. Jeg forudsætter, at læseren finder en udførlig beskrivelse andetsteds, for eksempel i BACKEBERGS »Kaktuslexikon«, hvorfor jeg indskrænker mig til nogle anmærkninger her:

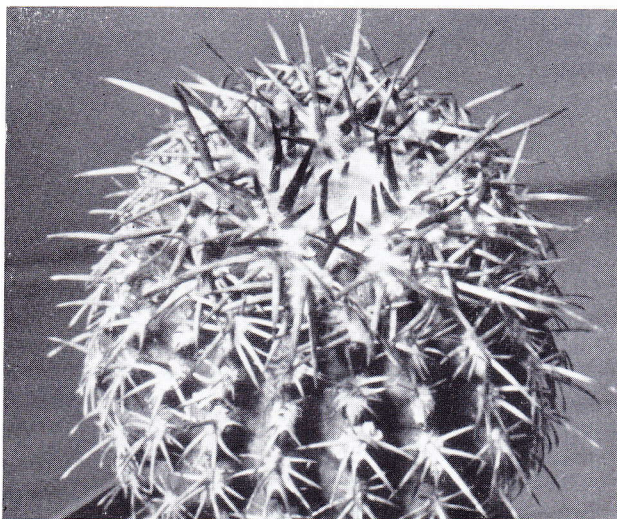

Billede 3:
Islaya bicolor,
importplante

Billede 4:
Islaya grandiflorens
froplante

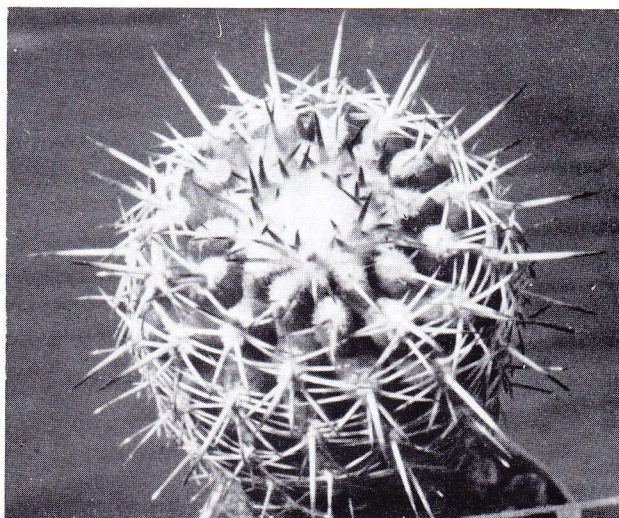
1. *Islaya bicolor* AKERS et BUINING (billede 3), hjemmehørende på højsletten mellem Nazca og Lomas, kaldet »tofarvet« p.gr. af gulrøde blomster. Denne art har i min samling vist sig at være selvfrugtende. Ifølge meddelelse fra andre dyrkere har man af een orsendelse FR-frø fået hhv. grønne, normale planter og nogle med blålig farve, — et fænomen, som endnu må undersøges.
2. *Islaya grandiflorens* RAUH et BACKEBERG (billede 4), har nok de største *Islaya*-blomster. Vokser på kyststrækningen ved Chala, en også mere sydlig ved Atico nær Panamericana'en RAUH (8) beskriver som var. *tenuispina* en tyndere og indre tornet form. På grund af en misforståelse mellem de to autorer regner BACKEBERG denne plante som typus og den kraftig-tornede form som var. *spinosior*. RITTER, som har fundet arten tidligere, men ikke beskrev den, gav planten FR-nummer 590 som *Is. maritima*.

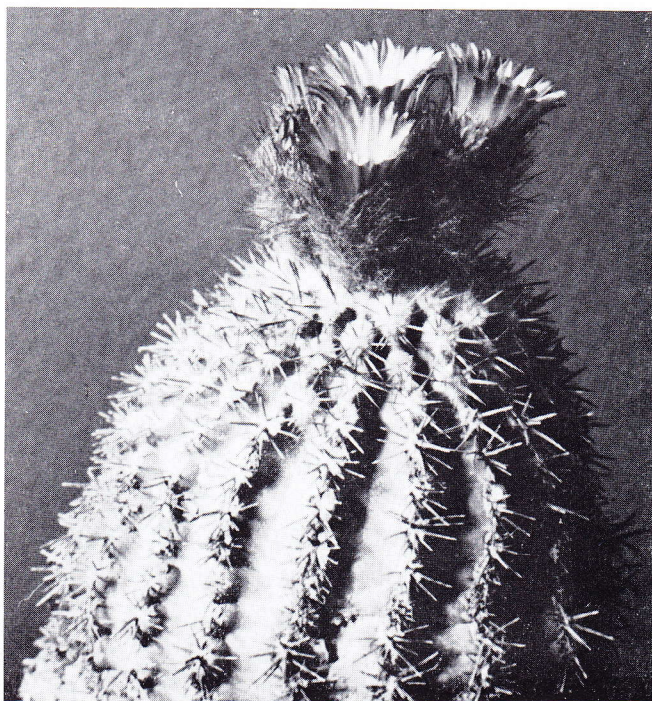
Billede 5:
Islaya paucispina,
fa. (var.?) *curvispina* med over-
gange til lige torne

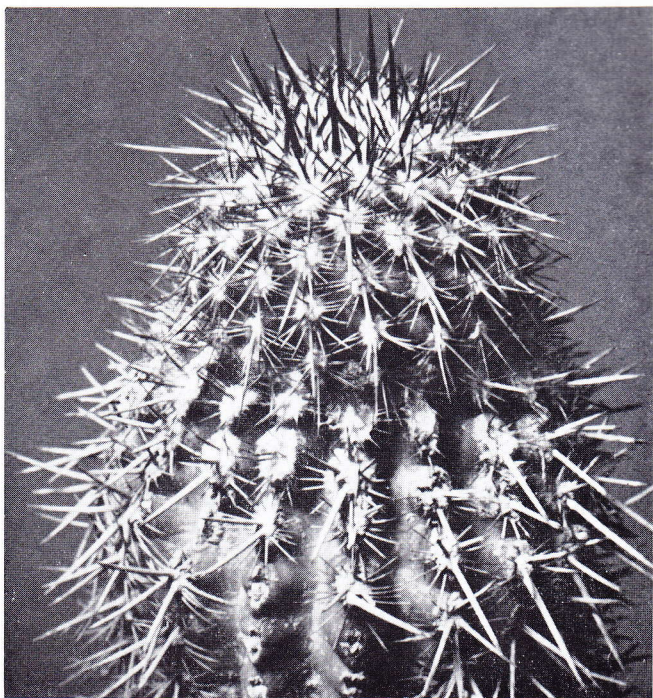
3. *Islaya paucispina* RAUH et BACKEBERG med den krumtornede form var. *curvispina* (billede 5), ligeledes i området til syd for Atico. Her må den af BACKEBERG separat beskrive *Is. paucispinosa* placeres, desuden HOFFMANNs nyfund.
4. *Islaya spec. nov.* de Puerto Chala (billede 2), muligvis identisk med FØRSTERs savnede *Is. islayensis*. Øst for Chala fandt RITTER den ubeskrevne
5. *Islaya flavida* nom. nud. (FR 186), gulbrune torne. RITTERs beskrivelse forventes snarest.
Længst inde i landet (100 km), og samtidig største art er
6. *Islaya grandis* RAUH et BACKEBERG, indtil 50 cm høj, fundet i den udtørrede flodbred af Rio Majes ved Hazienda Ongoro i 900 m højde, — også her findes en form, var. *brevispina*.
7. *Islaya copiapioides* RAUH et BACKEBERG, som RITTER anser for en var. til *Is. islayensis*, gror i kystørken nord og syd for Ocona.

Billede 6:
Islaya brevicylin-
drica, froplante

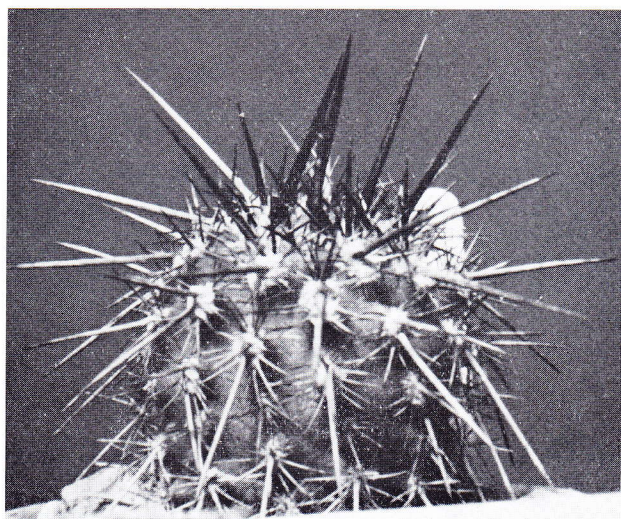

Billede 7:
Islaya divarica-
tiflora,
importplante

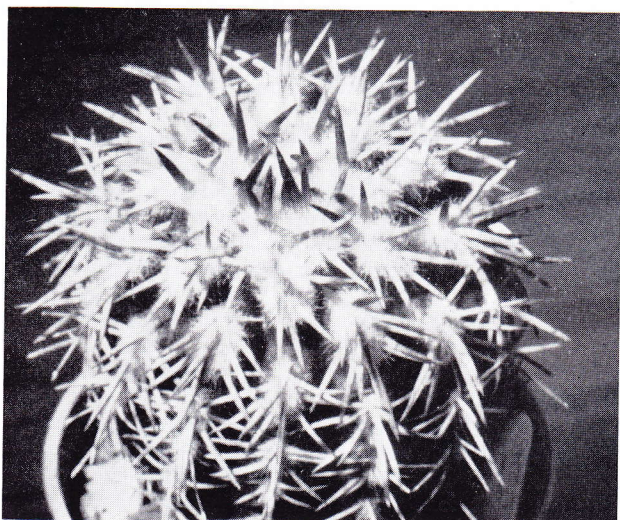

Billede 8:
Islaya minor,
importplante
med kulturny-
vækst

Billede 9:
Islaya minor,
ca. 7 år gl.
froplante

8. *Islaya brevicylindrica* RAUH et BACKEBERG (billede 6) fandtes længere mod syd, oven for Camaná. — Længere inde i landet, men også mod syd til Moquegua, fandt RITTER
 9. *Islaya divariatiflora* RITTER (FR 588, billede 7), hvoraf der skelnes mellem en grønlig og en rødlig art. Også hvad tornene angår, er denne art et typisk eksempel på variationsbredden inden for en del *Islaya*-arter. Slægtens typus er
 10. *Islaya minor* BACKEBERG (billede 8 og 9), RITTER har Nr. FR 307 (a) på denne art og anser den ligeledes for en var. til *Is. islayensis*. BACKEBERG fandt den oven for Matarani, lidt nord for Mollendo. Langs kysten sydpå til Ilo kan planten findes. Foruden denne »ægte« *minor* er der i flere samlinger dukket en anden op, hvis ophav ikke er klarlagt. Brevcirculationsselskabet »Islaya« har taget dette emne op. Særlige afvigelser fra den »ægte« *minor*: Farven lys i stedet for mørk, mere hviduldnede areoler, tornene har samme antal og ordning, men lysere udseende, midtertornene afgjort kortere og mørkebrune i stedet for sorte. I katalogerne findes de to arter lejlighedsvis ved siden af hinanden, den ægte som »*islayensis* var. *minor*«, den anden som »*minor* BACKBG.«.
 11. *Islaya mollendensis* (Vpl.) Backeberg fandt Vaupel i 1914 mellem Matarani og Mollendo. Både Dr. ROSE, RAUH og RITTER regner arten for værende identisk med *Is. islayensis*, hvilket igen betvivles af andre (her synes BUXBAUM og KRAINZ for en gangs skyld at være enige med BACKEBERG!) Langt mod syd fandt RITTER sin FR 591, han kaldte den
 12. *Islaya unguispina* nom. nud. RITTER. Han skrev fornylig til mig: »— gror ved den peruanske kyst nær grænsen til Chile, men jeg har hverken materiale eller et billede, og jeg har intet kendskab til blomster og frø, således er det ikke muligt at levere en gyldig beskrivelse«.
- Den sydligste art er

Billede 10:
Islaya krain-
ziana, froplante

13. *Islaya krainziana* RITTER (FR 200, billede 10), findes i den yderste nordlige del af Chile i en ørken helt uden regn. Bliver 12 cm i diameter og 75 cm lang, blomsten er gul indvendig, udvendig rød eller med en rød stribe. Interessant er ligheden af denne sydligste art med den nordligste, *Is. bicolor* (billede 3), hvad såvel blomster som torne angår, efter RITTER en ren konvergensforeteelse.
- (14. *Islaya islayensis* FÖRSTER er ikke nævnt her i rækken, den er savnet og muligvis identisk ed en af de her anførte arter.)

Det ser ud til, at Sydperu og frem for alt kyststrækningen mellem Ilo og Arica er en velegnet arbejdsmark for samlere og forskere, foruden RITTERS *Is. unguispina* venter sikkert flere nye arter på at blive opdaget.

Således omfatter *Islaya*-slægten — på en strækning på 650 km fra nord til syd langs den vestlige Pacifikkyst — indtil nu 13 (14) arter, deraf 3 ubeskrevne arter. En i antal, men også i vækst lille slægt, som skulle kunne friste mange kaktusvenner til at eje fuldtallig, som en kerne i samlingen! Nuvel, dertil kan vel kun siges, at flere arter dog er ret sjældne i kultur og på det grundlag ikke er nemme at skaffe.

KULTUR

Der går et rygte — jeg ved egentlig ikke hvorfor — at *Islaya* er en vanskelig slægt. Skønt jeg ikke just vil anbefale den for begynderen, kan jeg ikke give rygtet medhold. Enkelte, f. eks. *Is. grandis*, kan være lidt ømfindtlige. Som helhed er *Islaya* taknemmelige, blomstervillige omend langsomt voksende planter. Dyrkes *Islaya* på egne rødder, skal man væbne sig med tålmodighed. Der vil gå en række år fra udsæden til den første blomstring. Har man mindre tålmodighed, er det bedst at pøde. En frøplante, podet 10 cm højt, af arten *Is. bicolor*, mødte hos mig allerede 4 år efter med rigelig blomster og frugter.

Islaya klarer sig godt på egne rødder. Jordblandingen skal være så mineralsk og muldfattig som mulig, knust pimpsten kan anbefales. Man skal spare med vand, 2–3 gennemvandinger om året, — frem for alt for- og efterår — er tilstrækkeligt. I den øvrige tid nøjes en med en fin overbrusning, især efter varme solrige dage. Flere ugers tørke om sommeren skader ikke. *Islaya*-vennen kan altså roligt tage på ferie. Fin overbrusning fortsætter om efteråret, sålænge solen varmer, og påbegyndes om foråret, når solens varme er mærkbar. For at øge solvarmen er det rigtigst at holde *Islaya* tæt under glasset. Vinteren skal være kølig, temmelig til helt tørt og så lys som mulig.

Lys er i det hele taget nødvendigt, — man skal vogte sig at sammenligne Garua-tågen med vore triste novemberrage! WERNER HOFFMANN fortalte engang, at lyset selv i tågetiden er så intensivt, at fotos eksponeret »på slump«, med garanti overbelyses! På vore breddegrader behøver *Islaya* derfor den lyseste plads, vi har til rådighed. Planter i kultur danner sjældent et eget større rodsystem, da fugtigheden jo kommer oven fra, men frit udplantet spredes rødderne snart til alle sider.

Podede *Islaya* behandles mere efter underlagenes behov. Deraf får man et kulturproblem, når man kultiverer *Islaya* på egne rødder og podet ved siden af hinanden. I hvert fald vælges et underlag, som ikke kan blive udsuget i den vandfattige vintertid.

En *Islaya*s roddannelse er intet problem, højest et spørgsmål om tålmodighed. 2 cm store *Is. mollendensis*-skud, taget fra en podning, tog det 2–3 år, til de første rodsprirer kom frem, alligevel sås det tydeligt om foråret, at planten var i vækst. Tænker man på, at planterne i deres hjemland skal dække fugtigheds-

behovet for størstedelen gennem tornene og overhuden, skal følgende hensyn tages: Planter, som skal danne rødder, overbruses ofte, et enkelt, lunkent bad skader intet. Dette gælder frem for alt import-planter, friske snitflader beskyttes selvfølgelig mod væden.

Ved opelskning af frø gælder også vandsparsomhedens bud. Selv om substraten nogle uger efter frøplanternes fremkomst er helt udtørret, klarer sunde småplanter dette, ja, endog en lang vintertørke. Så kan de finde på at trække sig helt ned i substraten, og først om oråret efter den første vanding kommer de grønlig-rødlige, buttede småfyrer frem igen.

LITTERATURHENVISNINGER:

- (1) Backeberg, C.: Die Cactaceae, Bd. III, 1959.
- (2) Backeberg, C.: Kakteenlexicon, 1965.
- (3) Buxbaum, F.: Kakteenpflege biologisch richtig, 1. oplag 1959.
- (4) Donald, J. D. and Rowley, G. D. i: Cactus and Succulent Journal of Great Britain, Nov. 1966 og Febr. 1967. Sammenl. også KuaS 4/1967, side 76, og 5/1967, side 96.
- (5) Förster: Hamburger Blumen- und Gartenzeitung, XVII, 1861.
- (6) Hoffmann, W. i: Fortschritte der Kakteen- und Sukkulantenkunde 1964/65, udg. v. Dr. H. Hecht 1965, side 70.
- (7) Krainz, H.: Die Kakteen, Morphologie u. Lfg. 24, 26, 28 (1964) og 31/32 (1965).
- (8) Rauh, W.: Beiträge zur Kenntnis der peruanischen Kakteenvegetation, Sitzungsberichte Heidelberg 1958.
- (9) Ritter, F. i: Sukkulantenkunde VII/VIII, Zürich 1963.
- (10) Schumann, K.: Gesamtbeschreibung der Kakteen 1898.
- (11) Sokal, R. R.: Numerical Taxonomy, i: Scientific American, december 1966.
- (12) Vaupel: Englers Botan. Jahrbuch, 50, 1913 og Monatsschrift f. Kakteenkunde, 24, 1914.

Wolf Kinzel,
D-53 Duisdorf, Bonhoefferstr. 16.

Alle fotos af W. Fethke.

Artiklen er oversat fra »Kakteen und andere Sukkulanten«, okt. 1968, side 196-203, af Hans Keil, D-2381 Ny Bjernt.

KARLHEINZ UHLIG

Rommelshausen bei Stuttgart

Lilienstrasse 5, Deutschland

Følgende ny-import er hjemkommen:

Copiapoa vulgata	DM 12,00 - 20,00
Gymnocalycium cardenasianum	DM 10,00 - 35,00
— eytianum	DM 5,00 - 25,00
— lagunillasense	DM 6,00 - 12,00
Parodia borealis	DM 8,00 - 15,00
— maxima	DM 10,00 - 25,00
— ritteri	DM 7,00 - 18,00
Sulcorebutia breviflora	DM 7,00 - 10,00
— tiraquensis	DM 4,00 - 9,00
— verticillatus	DM 5,00 - 7,00

Følgende årgange af »KAKTUS« kan endnu leveres:

Årgang 1: nr. 1, kr. 4.00

— 2: kr. 15.00

— 3: kr. 15.00

— 4: kr. 15.00 (2 farveplancher)

Enkeltnr. kan leveres a 4,00 kr. pr. stk.

Vejen hen til os

er sikkert for lang. Det gør ikke noget. Når De sender os Deres adresse, modtager De omgående vores yderst interessante – og derfor i ind- og udland så efterspurgte planteliste, en rigtig »kaktushjælp«. – Praktiske tips gør udvælgelsen nemmere for Dem. Vi yder en hurtig og korrekt service uden hensyn til ordrens størrelse, og til meget fordelagtige forsendelsesbetingelser.

Vær venlig at gøre et forsøg, De overraskes positivt!

MAX SCHLEIPFER KAKTEENGÄRTNEREI

D - 8901 Neusäss ved Augsburg, Westdeutschland

— næste gang De kommer til

KØBENHAVN

bør De i egen interesse besøge

Thorvald Petersen's Handelsgartneri **Jagtvej 74**

her finder De det største udvalg i

KAKTUS og SUKKULENTER i alle størrelser

Allerede før De når Hamborg, kan De finde vort kaktusgartneri »Klein Mexiko«. Vor LILLE virksomhed har altid et STORT sortiment af interessante planter til Dem!

De er velkommen til et besøg til enhver tid, undtagen mandag. Grupper helst forudanmeldelse. — Ingen forsendelser.

OTTO POUL HELLWAG KAKTUS GARTNERI

D- 2067 Reinfeld/Holsten Steinfelder Heckkaten (vejen Reinfeld - Bad Segeberg)

OG ET SÆRLIGT TILBUD: Kaktusfrø får De meget fordelagtigt hos

RICHARD WARNKEN RIVA - FRØ

D-2061 Pölitz ü/Bad Oldesloe

Vi modtager hele tiden nyhøstet frø. Skriv efter vor prisliste.

Vor frø- og planteliste 1969

giver også DEM et tilbud over gennemsnit, bl. a. et stort udvalg

i **Mamillaria, Gymnocalycium, Parodia**

samt **Lithops, Conophytum og Euphorbia.**

Skriv efter vore lister straks

Alle henvendelser kan ske på dansk!

H. van DONKELAAR

KAKTUS — SUKKULENTER — FRØ

WERKENDAM — HOLLAND

Hvem på Sjælland vil købe mit lille drivhus?

(1,25 x 0,80 m.) med aftagelig glastag, praktisk til
kaktusbørnenes sommerophold i haven. Kr. 70,-

Fru Lotus Wissing

Porsevænget 28, 2800 Lyngby, tlf. 98 26 76 efter kl. 18